

Polacy na Wyspach

Kilka uwag o historii i planach Polskiego Uniwersytetu na Obczyźnie

Wojciech Falkowski, rektor PUNO:
– *Pragniemy budować pomosty dla Polaków, którzy zostaną w Wielkiej Brytanii.*

fol. Marian Nowy

1 grudnia 1939 roku, w trzy miesiące od dnia wybuchu drugiej wojny światowej, powstał we Francji Polski Uniwersytet za Granicą, z tymczasową siedzibą w gmachu Biblioteki Polskiej w Paryżu.

Jednym z inicjatorów i pierwszym rektorem wojennej uczelni był profesor Oskar Halecki. Rząd francuski udzielił pełnego poparcia polskiej działalności akademickiej, jednakże szybki upadek Francji przekreślił szanse na jej kontynuowanie. Krajem, w którym roz-

wijać się mogła polska nauka i praca akademicka w trudnych latach wojny, stała się Wielka Brytania. Tu właśnie powstawały kolejno: Polski Wydział Lekarski przy Uniwersytecie w Edynburgu w r. 1941 i Polskie Studium Weterynaryjne w r. 1943; Polska Szkoła Architektury przy Uniwersytecie w Liverpoolu w r. 1942; Polski Wydział Prawa przy Uniwersytecie Oksfordzkim w 1944 r. i polski college na Uniwersytecie Londyńskim – Polish University College w r. 1947.

Jednocześnie przez okres wojny i lata powojenne polska kadra akademicka zabiegała o utrzymanie i rozwój niezależnej uczelni wyższej, działającej zgodnie z tradycją i wymogami formalnymi polskiego szkolnictwa wyższego okresu międzywojennego. Polski Rząd na Uchodźstwie poprzez Dekrety Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z lat 1941, 1944 i 1945 starał się regulować podstawy prawne uczelni, która z czasem przybrała nazwę Polski Uniwersytet na Obczyźnie (PUNO; The Polish University Abroad). Dekretem Prezydenta RP z dnia 15 grudnia 1952 roku, PUNO uzyskało pełną prawa prywatnej szkoły akademickiej, działającej zgodnie z ustawą o szkołach akademickich z dnia 15 maja 1933 r.

Nauki humanistyczne były od początku mocnym filarem uczelni, ale istotnym momentem w jej rozwoju było również utworzenie Wydziału Nauk Technicznych, działającego w latach 1942–1962.

Podstawowe informacje o historii PUNO znajdują Czytelnicy we wstępie do *Słownika Biograficznego PUNO*

prof. Zbigniewa Judyckiego (PUNO, 2008); w przygotowaniu jest również pełna historia uczelni, nad którą pracuje dr Joanna Pyłat, i która ma się ukazać w jubileuszowym dla nas roku 2009.

PUNO od początków swej działalności przyjmowało okresowo opiekę nad szeregiem edukacyjnych instytucji i programów. Na szczególną uwagę zasługują dwie afiliowane do PUNO jednostki: Zakład Biografistyki Polonijnej we Francji oraz Akademia Polonia Artium w Monachium.

Po roku 1990 PUNO nawiązało kontakty dydaktyczne i naukowe z szeregiem uczelni krajowych, nie pozyskało jednak – jak dotąd – poparcia władz polskich, choć odnotować tu należy, że Rząd RP na wniosek Rady Głównej Szkolnictwa Wyższego uznał tytuły zawodowe i stopnie naukowe nadane przez PUNO w okresie od 1 września 1952 r. do 25 czerwca 1990 jako równoważne odpowiednim tytułom zawodowym i stopniom naukowym nadawanym w Polsce. PUNO nadało również wiele doktoratów honorowych.

Jak wiemy, do Wielkiej Brytanii przybyło w okresie kilku ostatnich lat kilkaset tysięcy młodych Polaków. Fala przyływu opada. Przewiduje się, że w Wielkiej Brytanii pozostaną dobrzy fachowcy, ludzie zawodów takich jak medycyna czy dentystryka, zdolni przedsiębiorcy oraz ci, którzy założyli rodzinę w tym kraju.

Pragniemy budować pomosty dla tych, którzy tu zostaną, a także wspomagać akademicko osoby, które zamierzają wrócić do Polski. Chcemy pomóc w procesach integracyjnych, a jednocześnie chronić przed utratą polskich korzeni narodowych. Chcielibyśmy prowadzić bardzo różnorodne kursy – języka angielskiego, kultury anglosaskiej i europejskiej, historii i literatury polskiej, bankowości, przedsiębiorczości, bibliotekarstwa, dziennikarstwa, hotelarstwa, informatyki. Zaplanowaliśmy na najbliższą jesień studia podyplomowe z dziedziny filozofii i etyki, które mamy prowadzić wspólnie z Uniwersytetem Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie. Rozpoczęliśmy współpracę z Uniwersytetem Londyńskim, którą pragniemy poszerzyć, chcemy także ułatwiać uczelniom polskim współpracę z uczelniami brytyjskimi.

Skala naszej działalności jest jednak ściśle uzależniona od pozyskanego wsparcia finansowego. Potrzebne są nam sale wykładowe, potrzebujemy też pomieszczeń dla naszych wizytujących profesorów z Polski. Zaprojektowaliśmy kursy letnie i zimowe dla studentów z Polski, ale wielkim problemem są wysokie koszty zakwaterowania, które paraliżują naszą działalność w tym zakresie.

Mam nadzieję, że Polska doceni wartość PUNO dla licznych pokoleń Polaków w Wielkiej Brytanii – nie tylko z racji wielkiego wkładu uczelni w historię polskiej edukacji narodowej, ale z racji naszej stałej gotowości szerzenia nauki i kultury polskiej w Wielkiej Brytanii.

WOJCIECH FALKOWSKI